

Leercompetenties

In het leren kunnen leercompetenties niet ontbreken. Het stimuleren van de ontwikkeling van deze leercompetenties is een uitdaging voor de leerkracht en de leerling. De leerling is in de eerste plaats eigenaar van zijn eigen leerproces maar in dit document focussen we ons op de leraar. Je houdt er best rekening mee dat breinontwikkeling van jongeren een belangrijke rol speelt in de mate waarin en wanneer leercompetenties zich ontwikkelen.

Je kan op verschillende manieren competenties definiëren. Wij kiezen voor de definiëring: 'Competenties bevatten kennis, vaardigheden en attitudes'. Wij willen ons in deze fase beperken tot vaardigheden met name het inschatten van 'leer'vaardigheden, wat zien we de leerling doen om tot optimaal leren te komen. In volgende fases kunnen competenties worden toegevoegd en gaan we verder in op hoe de leerling aan de slag kan gaan met zijn eigen leerproces.

Keuze kaders:

Leren en leermotivatie:

- Tim Surma: 'wijze lessen': feitelijke kennis= kennis van feiten en concepten/ procedurele kennis= weten 'hoe' je de feitelijke kennis kan toepassen/ metacognitieve kennis= kennis over hoe we zelf denken en hoe we leren.
- Jan Vanhoof: 'Leerbereidheid van leerlingen aanwakkeren!'

Ontwikkeling van het brein en invloed op het leren

- Jelle Jolles: 'het tienerbrein'
- Paul A. Kirschner: Op de schouders van de reuzen
- Tim Surma: 'Wijze lessen'

1 Criteria om inschatting te doen

Bereiken van leerplandoel

- De leerling brengt zelfstandig de opdracht tot het gewenste resultaat
- De leerling heeft ondersteuning nodig om tot het gewenste resultaat te komen :
 - Continuüm: de leerling doet het samen met de leerkracht tot de leerlingen maakt gebruik van hulpmiddelen
 - Evolutie in de loop van het schooljaar: heeft de leerling gedurende het schooljaar meer/minder hulpmiddelen nodig gehad.
- De leerling brengt opdrachten niet tot het gewenste resultaat

Leermotivatie

- De leerling stelt spontaan vragen en voert (bijkomende) opdrachten zoals gevraagd uit voor jouw vak.
Tip: stel je als leraar de volgende vragen waarom de leerling dit doet. Doet de leerling dit om jouw erkenning(of van ouders, klasgenoten...) doet de leerling dit om goede punten te halen, een beloning te krijgen? Doet de leerling dit om hij het graag doet, het vak interessant vindt, het lesonderdeel ...
Uitbreiding: hoe kan je leerling inzicht geven in hun eigen leermotivatie
- De leerling stelt de nodige vragen om tot uitvoering te komen en voert ze dan uit zoals gevraagd
- De leerling stelt niet lesgebonden vragen en voert de opdrachten niet uit zoals gevraagd maar doet andere activiteiten zoals opdrachten voor andere vakken, activiteiten voor jeugdbeweging, sociale activiteiten, muziek, ...

Competenties vanuit ontwikkelingsgericht perspectief

- **Werkgeheugen: vaardigheden onthouden/oproepen**
De leerling onthoudt de aangeboden informatie. *Hoe zie ik: bij herhalingen, toetsen, ...*
De leerling past de informatie toe bij nieuwe opdrachten. *Hoe zie ik dit: bij het uitvoeren van een nieuwe opdracht, toets, gesprek, bij vraagstelling van leerling, evaluatie...)*
- **Planning/organisatie**
De leerling plant opdrachten in. *Hoe zie ik dat: examenplanning, studieplanning, ...*
De leerling werkt de opdrachten tijdig af. *Hoe zie dit: tijdig afgewerkt en tijdig ingeleverd, opdracht volledig af, ...*
De leerling voert een bepaalde systematiek uit om tot een resultaat van de opdracht te komen. *Hoe zie ik dit: in het praktische handelen het stappenplan, denkproces wetenschappelijk onderzoek; taalstrategie toepassen ...*
- **Reflectie op leerproces**
De leerling reflecteert op het wat en hoe van de opdracht. *Hoe zie ik dit: de leerling stelt verhelderende vragen over een opdracht, antwoorden bij reflectievragen bij een toets/ opdracht, leerling die vraagt naar studietips, leerlingen die vragen stelt naar hoe hij iets moet uitvoeren, ...*
De leerling voert een (studie)opdracht op een andere manier uit na reflectie op een vorige opdracht.

2 Hoe aan de slag?

Beleidsmatig een visie uitwerken waarbij je richting geeft aan welke elementen welk gewicht krijgen op basis van de aanpassingen tijdens corona. Dit is nog maar een aanzet en de volgende stap is: hoe kan het beleid deze manier van denken aansturen?

Enkele reflectievragen:

- Welke elementen zijn sterk weerspiegeld in jullie schoolcontext?
- Welke vragen zijn voor jullie schoolcontext van groter belang dan de andere, waarop zetten jullie als school het meest in? → selectie, bijkomende vragen ...?
- Welke vragen zijn voor bepaalde vakken het belangrijkste?
- Wat vragen wij individueel van de leraren? Enkel voor leerlingen die het moeilijk hebben? Of stellen wij deze vragen op leerlingenniveau (klassenraad)?
- Welke vragen voor welke vakken zijn meer van belang voor het welslagen van een leerling het volgend schooljaar?
- Kan een leraar leercompetenties hiermee inschatten voor het geheel van zijn vak, voor clusters van leerplandoelen ...?
- Dit document kan gebruikt worden als start voor feedbackgesprekken met leerlingen, het zoeken naar een aanpak voor de volgende periode ...
- Wat is dan volgend schooljaar op welk niveau nodig om een goede start te maken op 1 september?
- Kunnen leraren zelf mee nadenken over belangrijke vragen?

2.1 Fase 1: vaststellingen doen: beeldvorming door inschatting van de leercompetentie en leermotivatie

2.2 Fase 2 : bepalen wat de leerling dan nodig heeft.

Wat heeft de leerling/hebben de leerlingen/de klas nodig?

Per competentie: welke concrete ondersteuning kan de leerling/kunnen de leerlingen helpen in de volgende periode?

- Wat kan de leraar doen?
- Wat kan de vakgroep doen?
- Wat kan de leerlingenbegeleider doen?

Vragen voor de verdere uitwerking

- Zijn deze vragen inzake de leercompetenties helder genoeg voor leraren, die hier mogelijk niet vertrouwd mee zijn?
- Zie je iets dergelijks bruikbaar op een klassenraad/deliberatie om meer zicht te krijgen op de leercompetenties van leerlingen?
- Hoe kan dit document eruit zien? Een voorkeur voor een document om in te vullen (Word, kan ook op papier), of een digitaal document of een reflectiedocument (vb. Infographic)? Wat is het best inpasbaar in een school?
- Welke vragen voor het beleid zijn cruciaal?
- We zien dit als een groeidocument: wat zijn best de eerste aanvullingen?
- Waar denk je nog spontaan aan?
- ...

